

ДЖОН МОРИСИ

ПОВЕЛИТЕЛ НА ВРЕМЕТО

Превод от английски: Светозар Николов, 1990

chitanka.info

Фенерът бе единственият източник на светлина в магазина. Двамината стояха в центъра на помещението, а сенките им се разпиляваха — едри и широки, на пода, върху тезгяха и голите стени.

Помръдна се по-ниският и по-набитият от двамата, онзи, който носеше фенера. Сенките им се прескочиха, а подът изскърца под тежестта му. Той намести един сандък, стъпи върху него и присягайки се, закачи фенера на висеща от тавана кука. Свършил това, човекът пристъпи към тезгяха. Наведе се и издуха прахта от стъклото; забърса гладката повърхност с носната си кърпичка.

— Това е само прах, г-н Бел — каза той. — Ако решите да наемете магазина, ще го изчистим. Ще светне, преди да се нанесете.

По-високият не каза нищо. Светлината бе зад и над него, обаче едвам пробляскваше над главата му и лицето му бе в сянка, сякаш скрито. Другият не виждаше изражението му. Все пак заговори отново.

— Няма да намерите по-добро място в града, г-н Бел. Имате две чудесни стаи горе за квартира и просторно помещение зад магазина за склад или за работилница. А към улицата има голяма витрина — каза той убедително.

— Ще го наема, г-н Локйър — каза високият мъж.

— Умно постъпвате, г-н Бел. В града няма друго място, което да е по-подходящо за бижутериен магазин.

— Аз не съм бижутер, г-н Локйър — поправи го Бел.

Локйър енергично поклати глава и махна с ръка, сякаш да поправи грешката си. — А, не, разбира се, не. Вие сте часовникар. Вярно, че ми споменахте това. Съжалявам, г-н Бел.

— Правя и поправям часовници. Не търгувам с бижута.

— О, наистина се нуждаем от човек като Вас тук, г-н Бел. Знаете ли, ако някой тук се нуждае от нов часовник или от поправка на стар, трябва да ходи чак до Бостън. Това е бая дълъг път, пък и често го бием напразно — загуба на време.

— Аз никога не пиляя времето, г-н Локйър.

— Хората ще са много доволни, че сте дошли при нас. И Вие също, надявам се. Добре ще се чувствате тук, г-н Бел — каза по-ниският мъж. После замълча за малко, усмихвайки се на човека, чийто тъмен силует се открояваше на светлината. — Между впрочем и аз имам един часовник, който ще трябва да погледнете, като се настаните и уредите. Принадлежал е навремето на дядо ми. Вървял е точно почти

цял век, хубав часовник... Ама миналата година го изпуснах на една жп гара на каменния под и тогава свърши. Занесох го на най-добрия часовникар в Бостън. Там го държаха близо шест месеца и после ми казаха, че не може да се поправи. Развален бил безнадеждно.

— Донесете ми го.

— Мислите ли, че ще можете да замените развалените части?

— Ще го поправа. Донесете го в канцеларията си утре.

— Ще го донеса. Ще подготвя документите за наемния договор да ги подпишете утре. Моите служители утре рано сутрин ще започнат работа тук. Ще можете да се нанесете до края на седмицата.

— Сам ще почистя и ще се нанесе още утре. Само ми дайте ключовете.

Локйър, изглежда, се почувства неловко. „Разбирате ли, винаги сме имали за свой принцип и политика никога да не предаваме имот на клиент, без всичко да е основно проверено, почистен... да няма петънце — каза той, оглеждайки с критично око прашните плоскости и паяжините в ъглите. — Напълно разбирам, че бързате, обаче няма да се чувствам добре, ако Ви предоставя това място в този му вид. То се нуждае от основно почистване.“

— Винаги си чистя сам. Дайте ми ключовете и утре следобед ще отворя магазина за редовна работа — каза високият човек.

— Не можете да се справите с тази задача, г-н Бел — каза другият. — Прекалено много работа има.

— Зная как най-добре да си служа с времето, г-н Локйър. Елате утре след шест часа следобед и часовникът ви ще бъде готов.

* * *

Локйър влезе в магазина няколко минути преди шест часа на следващата вечер. Учуден бе да види толкова много промени, извършени за един-единствен ден. Прозорците, витрината, стъкленият тезгях, вътрешният шкаф-витрина — всичко блестеше от чистота. Подът и всички дървени части и рамки бяха прясно лакирани. На лавиците бяха подредени най-различни часовници. Някои бяха съвсем обикновени, други имаха съвсем странен изглед — такива Локйър никога не бе виждал.

Бел не бе в магазина. Локйър се доближи до тезгяха и се наведе да разгледа изложените в прозрачния шкаф под него часовници. Удари шест часа и той изпита чувството, че се потапя в едно разкошно богатство от звуци. Мънички звънчета издаваха мелодичен звънтеж сякаш от допир на кристални чаши; дълбокозвучни камбани и ревербериращи с кадифен глас гонгове се примесваха с тях, а в цялата тази съзвучна фантазия ехтяха и птичи гласове — чуруликане, песнопение, цвърчене. Десетки малки фигури излизаха и всяка отбелязваше часа по свой си, оригинален начин.

Локйър усети, че силно го привлича весело лудуващата фигурка на един Арлекин — забавен палячо, който правеше предни кълба и с всяко едно от тях дърпаше въженцето на миниатюрна камбанка на върха на часовника, която отброяваше шестте поредни звънливи удара. Фигурката бе по-малка и от палеца му и въпреки всичко се плъзгаше с изящна лекота, далеч различна от нескопосаните движения на механичните часовникови същества, които той бе виждал толкова много пъти в живота си. На шестия удар палячото направи последното си кълбо, поклони се и се оттегли назад, прибирайки се зад двойни, шарени вратички, които се затвориха плътно зад него. Локйър се наведе още по-надолу, за да се приближи повече до часовника, прегърбвайки се по този начин с ръце, поставени на коленете. Очарован бе от грациозността на малкото човече. В този миг го стресна гласът на часовникаря. Изправи се рязко и видя Бел зад тезгяха.

— Съжалявам, ако съм ви стреснал — каза високият мъж.

— А, гледах... заплени ме това — каза Локйър, а погледът му отново се отпрати към часовника, който сега спокойно отброяваше секундите в очакване на следващия час и следващото представление. — Никога не съм виждал такъв часовник... такива часовници...

— Трябва пак да дойдете — на пълен час, когато часовникът бие. Ще видите и другите. Някои от тях са съвсем необикновени.

— Трябва да са много скъпи.

— Някои са безценни. Други не са толкова скъпи, колкото бихте си помислили.

Локйър се наведе пак напред, за да погледне отново часовника с палячото. Късите му дебели пръсти докоснаха стъклото на витрината с

типично детски жест. Той бързо си отдръпна ръката, засрамен от постъпката си. Поглеждайки Бел, попита: — Колко струва този?

— Той не се продава, г-н Локйър. Предлагали са ми извънредно много пари за него, но не съм готов да се разделя с малкия ми Арлекин.

— О, това е прекрасно произведение на часовникарското изкуство. Всичко във Вашия магазин е прекрасно... а Вие подредихте всичко толкова бързо! — Локйър говореше с открит, неподправена усмивка. — Невероятно е това, което направихте за по-малко от ден.

— Желаете ли да си вземете часовника, г-н Локйър?

— О, разбира се, но Вие не сте имали време... — Локйър занемя в момента, когато Бел му подаде дядовия му часовник, блестящ, изглеждащ като чисто нов. Доближи го до ухото му, за да чуе тиктакането. Машината работеше съвсем тихо. Локйър го пое, погледна го учудено, после отново го поднесе към ухото си.

— Ще служи и на внуците Ви, г-н Локйър. И на техните внуци също. Изражението на Локйър замръзна, после лицето му се удължи, той занемя за миг и сякаш стана тържествен. После каза: — Боже, как го направихте? Часовникарят в Бостън ми каза, че е безвъзвратно повреден. Съсипан окончателно. Че никой не може да го поправи.

— Много малко са нещата, които не могат да бъдат поправени. Може би аз имам повече опит от други.

Поглеждайки часовника и отново Бел в мълчалива почуда, Локйър каза след малко: — Изглежда като чисто нов. Трябва да Ви призная, не вярвах, че ще го оправите.

— За мен това бе удоволствие, г-н Локйър.

По-дребният мъж погледна часовника си отново, доближи го до ухото си и замислено поклати глава. Прибра часовника в джоба на жилетката си и се присегна да извади портфейла. — Колко ще струва?

Бел повдигна ръка в знак на отрицание. — Няма да взема пари.

— Но, как... Вие сте вложили и време, и труд в това...

— Никога не вземам пари от първия си клиент.

— Вие сте много щедър. — Локйър огледа лавиците зад тезгяха. — Може би... споменахте, че някои от часовниците Ви не са толкова скъпи и може би... сигурен съм, че съпругата ми ще се зарадва, ако си купим някой хубав часовник за лавицата над камината.

— Тогава ще намерим нещо по нейния вкус — каза Бел. Той се разходи бавно пред лавиците от край до край, поспря се тук и там, върна се обратно и накрая се спря на определено място, за да свали часовник, монтиран върху сребърен цилиндър, украсен с инкрустирани върху емайл лебеди в горско езеро. Постави го върху тезгяха. Часовникът не работеше, изящният механизъм немееше — стрелките му бяха замрели на дванадесет без една минута.

— Чака си собственика — обясни той.

После докосна нещо на гърба му и машината започна да издава нормалното си тиктакане. Когато двете стрелки се събраха в апогея на дванадесет часа, цилиндърът се отвори и под акомпанимента на прелестна мелодия се появи малка тъмнокоса балерина. Тя пристъпи напред, поклони се и започна да танцува. Локйър се втренчи във фигурката с огромно удивление и измърмори една-единствена дума: „Антоанет.“

При последния удар малката танцорка се прибра, цилиндърът се затвори след нея. Локйър продължи да гледа втренчено, а после бавно потри очи и погледна Бел.

— Това е... свръхестествено — каза той, а гласът му бе станал дрезгав и звучеше приглушено. — Имахме дъщеря. Тя обичаше да танцува. Надявахме се, че ще стане балерина, обаче не би... Умря от пневмония преди две години.

— Искрено съжалявам, г-н Локйър. Надявам се, че не съм ви причинил болка.

— Не, о, не, не, г-н Бел. Тази мъничка танцорка си прилича като две капки вода с Антоанет точно когато я загубихме.

— Е, тогава дъщеря Ви се завръща отново при вас. Всеки път, когато часовникът бие, тя ще танцува както някога преди.

— Съпругата ми ще бъде толкова щастлива — каза Локйър, а очите му не се откъсваха нито за секунда от часовника. Говореше като човек, който изразява на глас най-съкровениите си чувства. — Тя никога не можа да се съвземе от този удар. Фактически тя не напуска дома ни вече, никога не излиза вече навън... Обаче този часовник... Зная, че трябва да бъде много скъп, обаче ще съумея някак си да Ви го заплатя.

Бел каза цената. Локйър се облеци, а след това почти проплака: — Но това е абсурдно... Та Вие можете да продадете този часовник на сто пъти по-голяма цена!

— Намирам за нужно да го продам на Вас на точно тази цена, нито повече, нито по-малко. Приемате ли?

— Ще го взема!

— Тогава той е Ваш — заповядайте! — каза часовникарят. Нагласи нещо набързо на гърба на часовника, постави стрелките на необходимия час и минути и го подаде на Локйър. — Сега е готов да работи. Няма да се нуждае от допълнително регулиране. Надявам се, че ще достави радост и на Вас, и на Вашата съпруга!

— Уверен съм, че ще бъде така. Благодаря Ви, г-н Бел — каза Локйър и отстъпи няколко крачки от тезгяха, прегърнал часовника в ръцете си.

* * *

Часовникарският магазин скоро се превърна в едно от най-интересните и привлекателни за всички места в града. Ученици и минувачи се тълпяха пред витрината да наблюдават любопитното представление, което часовниците изнасяха всеки час. Все повече и повече клиенти идваха при часовникаря; някои носеха джобни или стенни часовници за поправка или регулиране, други желаеха да купят прекрасните машини, които Бел продаваше на толкова умерени цени. Всички, които влизаха в магазина, стояха дълго, омаяни от чудесата и майсторлъка, с който бяха направени прекрасните вещи, изпълнили витрината под тезгяха и лавиците.

Локйър бе постоянен посетител. Най-малко веднъж седмично, а честичко и по няколко пъти той пристигаше в магазина на Бел да разкаже за забележителната точност на своя часовник, да му благодари за чудесния механизъм с балерината и после да се наслади на най-новите чудеса, излезли изпод ръката на часовникаря. Той страхопочитателно коментираше бързината, с която майсторът твореше забележителните си машини. Всяка седмица се появяваше нещо ново.

Към края на годината, когато Локйър се отби в магазина през един дъждовен следобед Бел току-що поставяше нов часовник на витрината. Забелязвайки посетителя, часовникарят се усмихна и

остави часовника на тезгяха, като протегна приятелски ръка за поздрав.

— Бихте ли искали да видите как работи? — запита той.

— Да, г-н Бел — каза Локйър с готовност. Постави чадъра си на стойката до вратата и се приближи към тезгяха.

Видя тъмна сфера с приблизителните размери на артилерийско гюле. На външен вид изглеждаше като изработено от кристал — бе тъмносиньо, почти черно. Върху непроницаемия материал бе поставен мъничък часовник в бяло и златно и не по-голям от детско юмруче. Стрелките му показваха дванадесет без една минута.

Локйър огледа кристала внимателно, но не можа да различи нищо във вътрешността на тъмнеещото кълбо. Часовникът бе изискана изработка, кристалът безукорен, превъзходен, но все му се струваше, че такава обезкуражително обикновена машина не може да бъде дело на майстор, способен да създаде най-сложните и изтънчени механизми, с каквито бяха изпълнени лавиците на магазина.

Като че ли четеше мислите му, Бел проговори: — Не е толкова обикновен, колкото изглежда. — Локйър повдигна глава и го изгледа изумено и засрамено, а Бел се усмихна и направи нещо, след което часовникът заработи.

На Локйър му се стори, че когато двете стрелки се сляха, тъмнината в кристала някак си се разсея. При първия удар, който отбеляза дванадесет часа, в центъра на кълбото се появи светлина. При всеки следващ удар някъде в кристала засипваше друга светлинка и топката постепенно засвети цялата. По-външните сияния се въртяха около централната светлина, която блестеше най-силно, а около тях — на свой ред — се въртяха още по-малки светлилки, почти като върхове на топлийки. Цялата сфера сега сияеше в богато наситеносиньо. Тихичко и някак си тържествено светлинките се движеха в царствена процесия около централната светлина. При деветото завъртане светлините започнаха да избледняват и тъмнината да се задълбочава. Когато часовникът удари дванадесет остана да свети само центърът на кълбото. То гореше самотно и после изведнъж изчезна, а вътрешността отново потъмня.

— Това е прекрасно! Не е ли то... не е ли Вселената? — избъбри Локйър.

— Това представя само една малка част от нея — каза Бел и прибра часовника във витрината.

— Това е невероятно, г-н Бел. Невероятно. Тези светлини... и как само се движеха... как сте го направили?

— Имам си моите тайни. Мислех си, че ще Ви достави удоволствие да погледате този часовник, г-н, Локйър. Той няма да бъде тук след един ден. — Ама, Вие действително ли го продавате? Кой може да си позволи такава... — Локйър внезапно замлъкна, още по-засрамен, отколкото преди малко. Търговската дейност на Бел си бе само негова работа и ничия друга; фактически ако той продаваше на безценица, това изглежда не го тревожеше, нито пък му вредеше.

— Поискал съм цена, която намирам за справедлива. А пък и жената, която поръча този много специален часовник за съпруга си, може спокойно да си я позволи.

— Сътьрланд. Това може да бъде само Елизабет Сътьрланд. — Бел кимна утвърдително, но не каза нищо и Локйър продължи. — Е, може би не е моя работа да казвам такива неща, но действително ме боли да си помисля, че такава прекрасна майсторска изработка като на този часовник ще попадне в ръцете на човек като Пол Сътьрланд. Той не я заслужава.

— Изглежда, г-жа Сътьрланд мисли, че той я заслужава.

— Елизабет му е прощавала стотици пъти, прибирала го е обратно, след като той е вършил такива неща... — Локйър замлъкна. Направи гневен жест и застина със зачервено лице и поглед, вперен в тъмното кълбо.

— Може би тя го обича, г-н Локйър.

— Ако наистина го обича, значи е глупачка. Аз не съм човек, който си пъха носа тук и там, но все пак не мога да не чувам нещата, които се говорят. И ако е истина само част от нещата, които съм чул да се говорят за Пол Сътьрланд и онази банда негови приятели, Елизабет би трябвало да го остави още преди много години.

— Може би нещата ще се оправят, г-н Локйър. Хората наистина се променят.

С горчивина Локйър подхвърли:

— Някои хора наистина се променят. Аз обаче познавам Сътьрланд и зная, че той никога няма да се промени. Няма да се промени дори и да доживее до стоте.

— Трябва да се надяваме.

Локийър поклати глава нетърпеливо и се отправи към вратата. Взе си чадъра, хвана дръжката на вратата, после внезапно се обърна отново към Бел: — Вижте какво, г-н Бел. Съжалявам! Нямам право да говоря нещата, които казах. Ядосах се за момент. Елизабет е стара приятелка. Много хора в този град я уважават.

— Няма абсолютно нищо. Не е нужно да се извинявате, г-н Локийър.

— Не е справедливо. Ето това ме тревожи. Сътърланд е жесток и спрямо жена си, и спрямо децата си. Със слугите се отнася брутално. И само като си помисли човек — за нея... да му подари такова нещо... толкова изящно... — той отново направи безпомощен жест.

— Както Ви казах, човек трябва да се надява. Може би подаръкът на тази годишнина ще бъде повратен момент за семейство Сътърланд.

* * *

Г-жа Сътърланд пристигна късно същия следобед. Тя бе красавица, изящните ѝ черти изглеждаха почти недокоснати от времето, гъстата ѝ коса излъчваше топъл кестеняв цвят. Обаче годините, лишени от щастие, бяха оставили друг вид отпечатък върху нея. Тя се държеше хладно и строго официално, а в гласа ѝ се долавяше една респектираща нотка, която дистанцираше и не предразполагаше към разговор извън налагащите се реплики. Видът на часовника обаче рязко промени поведението ѝ. Тя свали ешарфа си и огледа това произведение на изкуството с неприкрито възхищение и удоволствие. Когато последната светлинка на мъничките светове в кълбото угасна, тя се обърна пламенно към часовникаря, очите ѝ горяха, изражението ѝ бе оживено.

— Г-н Бел, това е чудно! Никога не съм виждала нещо, което може да му съперничи! Съпругът ми ще бъде поразен! — каза тя с бликащ от енергия и вълнение глас.

— Радвам се, че този часовник Ви хареса, г-жа Сътърланд.

— Очарована съм. Това е повече от всичко, което бих могла да очаквам, г-н Бел. — Тя постави облечените си в ръкавици ръце върху

кристала и се взря в бездънните му бездни и в този момент — докато гледаше кълбото — изражението ѝ се изостри и някаква тревога я обгърна като невидим облак. Когато повторно се обърна към човека зад тезгяха, дистанцията в гласа ѝ беше отново на мястото си. — Ако случайно този часовник се повреди, г-н Бел, ние, разбира се, ще се грижим най-внимателно за такъв деликатен механизъм, но нали знаете, децата и слугите могат да бъдат невнимателни, да постъпят несръчно — ако по някаква случайност нещо се случи...

— Аз ще го поправя — каза Бел.

* * *

Градът, както и всички други градове, си имаше своите безделници и нехранимайковци. Някои от тях често присъстваха и наблюдаваха обедното представление на часовниците на витрината на магазина на Бел. Обаче, бидейки в голямото си мнозинство хора, за които точността не бе добродетел, а по-скоро нещо като неприятно задължение, те не станаха редовни посетители, още по-малко клиенти. Близо цяла година измина от пристигането на Бел в града, преди един от тях да се отбие в магазина, и то беше само за да се забавлява — ако може — за сметка на часовникаря.

Името му бе Монсън и той обичаше да си прави неприятни шеги за нечия чужда сметка. Беше едър, червендалест човек с приятни черти на лицето, със самоуверени маниери, добре облечен. Бе любезен и говореше изискано. Бе член на известно и заможно семейство, макар че той самият не изглеждаше особено трудолюбив, нито пък държеше особено много на добрата си репутация. Дойде в магазина една сутрин, прекара четвърт час в разглеждане на изложените часовници и след това се представи на Бел.

— Хората казват, че поправяте развалени часовници — рече той.

— Поправям — отвърна кратко Бел.

— Чух, че можете да поправите всеки часовник — независимо колко тежко е бил повреден.

— Хората са доволни от работата ми. Може би преувеличават.

— Е, добре, ако сте толкова сръчен, колкото казват, имам за Вас една малка работа. Тя не би трябвало да затрудни човек с Вашите

възможности. — Монсън извади от джоба си навита на руло мръсна носна кърпа, сложи я на тезгяха и я разви, откривайки купчинка безразборно нахвърлени колелца, пружинки, малки частици метал, пукнат циферблат и овехтял, огънат часовников корпус. Всичко това бе овалено в засъхнала кал, а корпусът бе също силно надраскан и носещ следи от удари. Когато Бел запази мълчание, Монсън запита: — Много ли е сложно? — и го дари с мила усмивка.

— Може би не, г-н Монсън — каза Бел.

Усмивката на Монсън малко помръкна при тази спокойна реакция, но той бързо успя да си възвърне самообладанието. — Изплъзна се от пръстите ми и падна на пътя. Един кон го стъпка в калта, а колелата на тегления от него фургон минаха отгоре му. Мислех, че изобщо не подлежи на поправка, но този часовник има за мен символична сантиментална стойност и затова запазих парчетата. После, когато чух всеки в града да ви превъзнася, казаха им, че ще Ви донеса часовника, за да ви дам наистина ли сте толкова добър специалист. — Усмивката му изразяваше подигравателно предизвикателство.

— Елата утре в четири часа — каза Бел, поемайки пълната с парченца носна кърпа.

— Толкова скоро, г-н Бел? Работите бързо.

— Никога не пиляя времето, г-н Монсън, нито моето, нито това на другите — отговори Бел.

Монсън си тръгна и когато след малко се присъедини към приятелите си, които го чакаха отвън, смехът им отекна толкова силно, че се чуваше вътре — в магазина при Бел. На другия ден Монсън и трима негови приятели дойдоха точно в определения час. В магазина имаше още трима други мъже; всички бяха в много весело настроение и бяха дошли само няколко минути преди самия Монсън. Заобиколен от всички тези хора, той поздрави часовникаря и сложи ръцете си на тезгяха, с думите: — Часовника ми, ако обичате, г-н Бел.

— Ето вашия часовник, г-н Монсън — откликна часовникарят, като постави малка кутия на тезгяха и я отвори. В нея имаше блестяща от чистота бяла носна кърпичка — тази на Монсън, с която бе донесъл частите на часовника, което се потвърждаваше и от монограма му. Бел я разви и откри часовник в отлично състояние. Стрелките показваха четири и две минути.

— Не, не, г-н Бел. Трябва да сте ме разбрали криво. Искам си часовника, моя собствения, не нов — каза Монсън, поклащайки глава.

— Това е Вашият часовник.

Монсън пое часовника и го изгледа внимателно и отпред, и отзад. След известно време каза: — Това може да бъде моят часовник... или оригиналът, или дяволски добре изготвена имитация... обаче дори и да е моят, останалото е... — Той постави часовника обратно на стъкления тезгях и поклати глава настоятелно. — Не съм Ви упълномощавал да замените частите, казах Ви да го поправите и Вие обещахте, че ще го поправите.

— Заменил съм само онези части, които липсваха — каза Бел. Поправих часовника Ви, г-н Монсън.

— Никой не би могъл да поправи този часовник — отвърна Монсън рязко. — Аз ви дадох цял куп боклуци.

— Това е истина. Независимо от това, аз го поправих. Искате ли си го, г-н Монсън?

— Разбира се, че си го искам. Това е моят часовник, нали? Не ми ли казахте сам? Обаче, ако мислите да ми поискате някаква ужасяваща сума за услугата, по добре си помислете още веднъж. Разбирам ги аз тези трикове.

Бел каза някаква цена. Придружаващите Монсън мъже се ухилиха един на друг. Един от тях се изсмя. Дали Монсън, или Бел, или самата ситуация, в която се намираха, бе източникът на това развеселяване, не бе ясно, обаче Монсън изглежда съвсем не споделяше техните чувства. Той извади монети от джоба си и ги хвърли със звънтене на тезгяха. Взе си часовника, обърна се и излезе от магазина, без да каже нито дума. По-късно същата седмица двамина от хората, които бяха придружили Монсън по време на описания инцидент, влязоха в магазина на Бел. Те внимателно и с критичен поглед разгледаха изложените за продан часовници и накрая уведомиха Бел, че желаят да купят часовник за своя клуб в хотела. Според думите им нищо от изложеното на витрината и лавиците не отговаряло точно на изискванията им, но както обясни един от тях, три часовника биха могли да свършат работа при условие, че цената се окаже приемлива. Посочиха трите въпросни часовника и когато Бел им каза цените, те онемяха и го зяпнаха удивени.

— Какво искате да кажете с тези цени? — запита единият. — Та никой в града не може да си позволи да заплати толкова пари за един часовник!

— Чувал съм, че ако харесвате някой човек, Вие му продавате часовник на цена, която практически е почти нищо. Какво ни има на нас, та искате толкова много пари? На глупаци ли Ви приличаме? — каза другият.

— Цените ми се менят — отвърна Бел. — Нали видяхте колко малко поисках от вашия приятел.

— Е, добре тогава, отнесете се и с нас по същия начин, освен ако не искате да си имате неприятности — каза вторият.

Бел не отговори веднага. После, като че ли не бе чул заплахата или пък като че ли бе предпочел да я пренебрегне, той каза: — Вие, господа, сте подбрали три от най-скъпите часовници в магазина ми. Имам и други, които струват много по-малко.

— Ако предпочитахме евтините часовници, можехме да отидем в универсалния магазин. Готови сме да платим добри пари за добра професионална работа, но това не значи да ни ограбвате!

— Може би мога да ви покажа нещо друго. Часовниците, върху които се бе спрял вашият избор, са много деликатни. Може би имам други, които са по-подходящи за клуба на господата — каза Бел.

Те все още бяха настръхнали, но поомекнаха от тези думи, които приеха като извинение. Той влезе в склада и изнесе оттам няколко по-големи по размер часовници, чиито кутии бяха обковани с блестяща мед и облицовани с махагоново дърво, а отмерващите часове камбани звучаха дълбоко и мелодично. Цените на тези часовници бяха абсурдно ниски. Мъжете ги огледаха и си избраха един, обаче докато Бел го пакетираше внимателно, поставяйки го в специална кутия, единият от посетителите отново изгледа първия часовник, който бяха харесали, и погледът му издаваше желание да го притежава.

— Ей онзи часовник там с малкия акробат все още ми харесва много. Бихте ли направили отстъпка за цената? — запита мъжът.

— Определям цените си много внимателно, господа. Невъзможно ми е да се пазаря.

— Как функционира този акробат? — запита другият. — Той ми прави силно впечатление. Не виждам никакви жици.

— И аз не виждам нищо, нито на този часовник, нито на другите. Дяволите да ме вземат, ако мога да разбера как се движат тези човечета. Разкрийте ни тайната на тези механизми.

Бел се усмихна, но не каза нищо.

— Може би наистина е по-добре да си вземем един от тези хубави, здрави часовници, а не от онези деликатните. Те са много интересни, обаче колко ли ще издържат, когато момчетата в клуба се поразлудеят, а? — позасмя се вторият. Другият се захили и каза: — Дори и добър, солиден часовник като този може да не изкара дълго. Какво ще кажете, Бел — ако някой го тресне в стената, дали ще продължи да показва точно време, а?

— Ако нещо се случи с този часовник, донесете го при мен — отговори Бел.

* * *

Елизабет Сътърланд отново се появи в часовникарския магазин някъде през пролетта. Бел бе на вратата. Той очакваше посещението ѝ и тя му махна с ръка, когато каретата се доближи до магазина. Тя влезе в него с леката походка на момиче. Отмятайки назад воала си, тя огледа лавиците и се обърна към Бел със сияещо лице.

— Г-н Бел, дошла съм точно навреме — имате няколко нови неща тук! — възкликна тя.

— Надявам се, че часовникът, който купихте миналата година, работи задоволително?

— Не е мръднал и секунда. Толкова е точен. И е толкова приятно да го гледа човек. Истинско удоволствие. И винаги, когато бие, звучи малко по-различно от предишния път. Децата са влюбени в него, а г-н Сътърланд е буквално очарован. Непрекъснато говори, че възнамерява да дойде тук лично и да Ви каже какво голямо удоволствие му доставя часовникът.

— О, очаквам тогава посещението му с нетърпение!

— Да, да, надявам се скоро да Ви посети. Толкова уморен ми изглежда напоследък!

— Времената са такива, натоварени, тежки — каза Бел, отвеждайки г-жа Сътърланд навътре към тезгяха, където ѝ предложи

стол.

— О, не е от много работа. Той просто изглежда уморен, изтощен. Като че ли през последните месеци е остарял значително — така ми се вижда — каза тя, продължавайки да оглежда лавиците.

Бел не отговори. Той проследи погледа ѝ и след това се присегна, за да свали часовника, който бе привлякъл вниманието ѝ. Постави го на тезгяха. Тя се наведе напред, огледа го внимателно, после погледна Бел и му се усмихна очаквателно. — Каква прекрасна сцена, г-н Бел. Така спокойна, мирна. Какво ли ще видим, когато удари часът?

Стрелките показваха три часа без две минути. Циферблатът бе поставен под златен купол, който подобно на балдахин обгръщаше изваяна от чуден материал горска сцена — спокойно езерце, обградено от плачуци върби. Лодка с гребла, голяма колкото детско пръстче, се намираше някъде в центъра на езерцето, а в нея имаше фигурка със сламена шапка, държаща увиснала въдица с потопена във водата корда. Цялата сцена излъчваше неописуемо спокойствие и идиличност. Когато удари първата камбанка, рибарят измъкна от водата мъничка рибка, откачи я от кукичката и хвърли въдицата отново, като при всеки удар вадеше по една рибка. Трите рибки подскачаха и пляскаха с перките си по дъното на лодката. Рибарят ги взе и ги хвърли отново във водата. Когато леките вълни, образувани от падналите обратно в езерцето рибки, се успокоиха постепенно, рибарят отново се намести на седалката, накриви шапка срещу лъчите на залязващото слънце, наведе въдицата и отново се зае с риболова си.

Г-жа Сътърланд плесна ръце в израз на безгранично удоволствие.

— Ах, та това е прекрасно, г-н Бел! — възкликна тя.

— Благодаря Ви, г-жа Сътърланд — откликна той, пое внимателно часовника и го върна на лавицата. — Има ли нещо друго, което бихте искали да видите?

— О, аз ги обожавам всичките, г-н Бел, но съм дошла тук да потърся нещо подходящо за рождения ден на майка си.

— Вече сте си избрали някой часовник специално?

— О, не, нищо определено нямам предвид. Надявах се, че може би ще имате нещо — някой часовник като онзи, който купих за моя съпруг.

— О, не. Всеки часовник е сам по себе си единствен — каза Бел. — Но нека да помисля. Може и да имам нещо по-подходящо. — Той огледа лавиците продължително, без да бърза, с изпитателен поглед. После провери и витрината под тезгяха. Постоя малко време замислен, с пръст, поставен на долната устна, понамръщен. Сетне се извини и влезе в склада. Няколко минути по-късно се появи, носейки нежна, деликатна бяла ваза, която съдържаше дванадесет червени розови пъпки.

— Това часовник ли е, г-н Бел? — запита тя.

Той кимна с глава в знак на потвърждение, като посочи малък циферблат близо до дъното на вазата. Стрелките сочеха дванадесет без една минута. Той пусна часовника да работи и го постави пред г-жа Сътърланд. С всеки удар по една от розовите пъпки се отваряше и все по-силно благоухание упойваше въздуха наоколо. Тя тихо възкликна от почуда и наслада.

— О, г-н Бел, та това е абсолютно, съвършено! — И когато последната пъпка разцъфна, добави: — Майка ми боготвори розите. Не бих могла да измисля по-подходящ подарък.

— Завърших този часовник едва вчера, г-жа Сътърланд.

— Точно навреме за рождения ѝ ден!

— Да, изглежда, точно навреме — откликна Бел.

* * *

Някъде към края на лятото Пол Сътърланд почина тихо в къщата си. Той бе едва навършил четиридесетте и никакви болестни симптоми не бяха открити у него, но през последните си дни се бе превърнал в беловлас старец с изпито лице и немощно, сухо тяло, слаб разсъдък, сякаш животът бе изсмукан от него. Вдовицата му го жалееше искрено, но в града имаше мнозина, които намираха, че тя е щастлива, защото се е освободила от него...

През есента, в една тъмна и дъждовна вечер, която бе обезлюдявала улиците, Монсън и двамина негови приятели донесоха повредения клубен часовник в магазина на Бел. Монсън го постави на тезгяха и отстъпи, заливайки се в смях. Прихнаха и другите, когато той показа с пръст разбития циферблат.

— А, Бел, едно от момчетата си мисли, че е снайперист. Колко време ще е необходимо да се поправи часовникът? — попита той.

Бел повдигна часовника и внимателно го разгледа, обръщайки го в ръцете си от всички страни. Изражението му бе сериозно.

— Е, какво става, колко време ще е нужно? Ще ни трябва за утре. Вие работите бързо, нали така? — каза един от посетителите, поглеждайки другите придружители и заливайки се в смях.

— Прекалено трудно ли е за вас, Бел? — попита Монсън. — Ако не можете да го поправите, тогава да вземем някой в замяна. Този път от по-люксовите, от онези — вашите по-специални модели — добави той, посочвайки с ръка лавиците.

— Онези часовници не се продават — каза Бел.

— Какъв бизнесмен сте Вие, Бел, дявол да го вземе? Вие не желаете да продавате най-добрата си стока, а каквото решите да продадете, го давате на някакви си идиотски цени.

— Той си печели достатъчно от онези, които продава на богати жени. Нали така, Бел? — вметна един от хората, придружаващи Монсън.

— Да, да, какви ги гласите с Лиз Сътърланд? — попита Монсън. — Тя прекарва тук доста много време, така ми казват някои хора. Хей, да не си правите някакви илюзии за нея. Бел, чувате ли ме добре?

— Напуснете магазина ми — каза Бел.

— Да напуснем? Та ние сме клиенти, Бел. Вие сте съдържател на магазин и трябва да се отнасяте към нас с уважение. Ние желаем да огледаме онези там ваши скъпоценни часовници! Всички онези съкровища, дето не са за продан, дето си ги трупате като имане, и вие ще ни показвате всичко, което ние поискаме да ни покажете!

— Напуснете магазина ми — каза Бел отново. Гласът му бе равен и непроменен. Остави повредения часовник и направи крачка напред към тях.

— Какво да кажем ето за този? — изломоти бързо Монсън, който бе ловко пристъпил напред и взел в ръцете си едно чудно творение от злато и порцелан, покрито на места с бляскав емайлиран метал, върху който изпъкваше, мирно застанал за почест, елегантен униформен гвардеец. — Хей, Бел, да не вземете сега да направите нещо прибързано, та да ме стреснете! Може да го изпусна!

Гласът на Бел прозвуча спокоен и ледено студен: — Оставете часовника и напуснете магазина ми!

Монсън погледна приятелите си и се захили. После викна рязко: „Ооох, олеле, внимателно, брей!“ — и се престори, че изпуска часовника, смеейки се високо. Обаче от рязкото движение фигурката се разклати и с остър звук се отдели, падайки. Монсън бързо върна часовника на лавицата. — Не исках да направя това. Вие просто трябваше да се държите спокойно, Бел. Ние не възнамерявахме да правим нищо лошо.

— Напротив, именно това възнамерявахте. И го постигнахте.

Изведнъж, без видима намеса, атмосферата в помещението се бе променила, бе придобила заплашителни нюанси, във въздуха витаеше нещо страшно, нещо необозримо. Бел сякаш бе пораснал на ръст и се бе извисил над тримата посетители, които — макар и хора с атлетично телосложение и значително по-млади от него — се отдръпнаха назад. После нещо се пречупи — Бел се наведе, внимателно пое падналата фигурка и я поднесе близо до очите си.

— Вие можете да я поправите, Бел — каза един от мъжете.

— Разбира се, та вие поправяте всичко с такава лекота — откликна другият. — В крайна сметка да не би да сме наранили някого.

— Не си правете труда да се занимавате с часовника, който донесохме. Това бе шега. Само една шега — обади се отново първият.

Монсън обаче пристъпи към тезгяха и издаде челюстта си напред предизвикателно. Гласът му прозвуча изкуствено и неестествено високо. — Почакайте за минута. Бел може да поправи нашия часовник и няма никаква причина да не го направи. Ако съм нанесъл някакви щети — някакви реални щети, — аз съм готов да заплатя за това дотолкова, доколкото цената е справедлива. Няма за какво да се извиняваме. Ще платим и това е. Край.

Бел повдигна очи от счупената фигурка, която нежно държеше в ръцете си. — Ще изчисля какво се полага да заплатите — каза той.

* * *

Изчезването на Остин Монсън и двамата от приятелите му предизвика доста спорове и много предположения през последвалите

месеци в града. Всякакви обяснения се предлагаха и се разпространяваха навсякъде — от най-смешните до най-потресающите. Всеки ден излизаха нови хипотези и спекулации. Обаче времето минаваше, интересът намаля и скоро за тримата изчезнали говореха само най-близките им.

През годината, която последва тази прословута случка, едва ли не целият град се включи в постоянната клиентела на Бел. Даже и най-бедните семейства, изглежда, можеха да си позволят да си купят часовник от магазина му. И всичките продавани от него часовници, независимо от цената, от това дали бяха прости на вид или шикозни и елегантни произведения на изкуството, вървяха увидително точно. Нито един клиент никога не намери причина да се оплаче или да направи някаква reclamaция.

Бел винаги бе в магазина, винаги имаше време за всеки клиент, както и за всеки случайно отбил се посетител, винаги бе готов да покаже удивителните си и изкусно направени часовници. По това време Локър и съпругата му вече бяха станали редовни ежеседмични посетители, пък и всяка седмица Бел имаше нов часовник, който показваше — все по-интересен, все по-майсторски направен, понякога едва ли не действащ магически. Или поне така им се струваше на хората? Тези часовници сякаш криеха в себе си един вълшебен, приказен свят: когато удареше цял час, човек можеше да види как от някои от тях излитат ято птици или костенурки излизат от миниатюрно море, или прилепи изхвърчат от полуразрушена камбанария; дървари повалят дървета; кълкьори правят зашеметяващо красиви фигури; звероукротители разиграват мънички лъвовe и тигри; жонгльори играят с топки и палки, не по-големи от зрънца ориз; стрелци с лъкове отправят едва ли не невидими стрели в мишени, колкото нокът; моряк свири на гайда и танцува под тези звуци; дервиш се върти екзалтирано; красива двойка танцува валс, изпълняван от квинтет с руси перуки. И забележете нещо: никога движенията на тези мънички фигури не изглеждаха изкуствени, механични или грубовати. Напротив — те бяха винаги грациозни и плавни, естествени и красиви. Никой никога не можа да види скрити жици или лостове, никакви прикрити приспособления — напротив, окото отново и отново се радваше само на прелестни, дисциплинирани движения.

Бел, изглежда, продаваше часовниците си със същата бързина, с която правеше нови. Даже онези, които не бяха за продан, напускаха магазина и на лавиците се появяваха нови. Само няколко бяха постоянно изложени там: сред тях бе малкият Арлекин, чиито акробатични изпълнения бяха омаяли Локйър по време на първото му посещение в магазина. Огнедишаният дракон върху купчината си съкровища — злато, скъпоценни камъни и скелети в броня — си стоеше неизменно в един от ъглите на витрината, надигайки се застрашително всеки час за ужас и удоволствие на децата. Имаше и мъничък, спретнат павилион от злато, порцелан и блестящи ивици емайлиран метал в червено и синьо, пред който един-единствен униформен пазач маршируваше напред и назад, когато удряше цял час под такта на барабан. Той си стоеше на мястото още от началото, доколкото си спомняше Локйър — най-малко от една година.

По време на празниците магазинът на Бел се превърна във весел и оживен център, винаги препълнен и работещ без почивка. Малцината граждани, които все още не си бяха купили от неговите часовници, бяха вече готови да направят своите покупки, други желаеха да направят специални подаръци на близки и приятели. Как успяваше да навакса всички тези поръчки, никой не можеше да каже, но Бел се справяше с всички желания и капризи, които все повече се увеличаваха, и дори успя да направи един великолепен нов часовник — осветена катедрала с весели коледари пред стъпалата и ангелски хор над камбанариите. Той я постави на витрината три дни преди Коледа и всеки минувач се спираше да се любува на тази майсторска работа.

* * *

През студените, мрачни дни на новата година настроението в града се промени. Никой не критикуваше Бел или неговите произведения, никой не се оплакваше от цените му, но сега магазинът бе често празен, често клиенти не идваха по няколко дни наред. Семейство Локйър все още идваше редовно, като понякога двойката водеше със себе си мъничката си дъщеря. Те не забелязваха промяна у Бел, не го чуваха да се оплаква, но все пак усетиха, че се появява някаква разлика, която сами не можеха да си обяснят.

Нови слухове плъзнаха в клуба, където приятелите на Монсън все още се събираха. Там те се черпеха и разговаряха, а бездейните им мозъци отново разнищаха причините за все още неизясненото изчезване на старите им другари. Както често става със слуховете, те сами се умножаваха, раждаха се нови, допълваха се и се вплитаха един в друг, потвърждаваха преувеличенията с неверни неща и по този начин утвърждаваха и двете чрез фалшифициране на истината. С течение на времето тези хора започнаха да вярват на собствените си измислици.

Бел е виновникът, говореха авторите на слуховете. Защо? Завист, разбира се! Та това е ясно на всеки, който знае фактите. Монсън го бе засенчил, изложил, накарал го бе да изглежда глупав. Този смешен часовникар си бе въобразил, че е достоен съперник в една борба за чувствата на вдовицата — представете си само жена като нея да се омъжи за някакъв си собственик на магазин! А когато научил за това, че тя предпочита Монсън, към завистта се добавила и ревността и го довела до ръба на отчаянието. Монсън го бе поставил на мястото му и той бе потърсил отмъщение. Та това бе очевидно. Какво бе точно направил със своя съперник, как го бе извършил и защо бе включил и други хора в това зловещо дело... не бе ясно — Бел бе прекалено лукав и коварен, за да остави улики, които биха могли да го издадат: никой не поставя под въпрос неговата хитрост — но той очевидно е виновникът! Това е ясно за всеки разумно мислещ човек и той трябва да си получи заслуженото!

Отначало хората в града се подсмиваха на тези плодове на развинута фантазия, особено като се досещаха за техните източници и вероятния мотив. Обаче те ги чуваха отново и отново и с течение на времето семената на съмнението пуснаха корени в тяхното съзнание. Може би това дори не бе съмнение, а някаква далечна и неохотна несигурност. Няма значение! Онова, което се говореше толкова често и така настойчиво, не може да бъде съвсем неоснователно, няма начин в него да няма зрънце истина! — казваха си те. Не че вярваха и дума от тези неща, но Бел си бе тайнствен човек, никой не можеше да отрече това. Откъде бе дошъл и защо бе дошъл именно в техния град? Как може човек да продава стоките си на такива неизгодни цени и да не се разори, а дори да просперира? Кой купуваше онези скъпи часовници и какво ставаше с тези, които не бяха за продан, а въпреки това изчезваха

от лавиците? Как може човек да прави такива деликатни и точни механизми толкова бързо и при това така съвършено, а същевременно да произвежда здрави, трайни часовници на изгодни цени? И ако всъщност бе истина, че Монсън и приятелите му са се канили да посетят Бел в деня на изчезването си, тогава часовникарят наистина дължи обяснение на града. Никакво майсторство, колкото и да е изкусно, нито дори геният, не може да постави който и да е над човешкото правосъдие, говореха добрите граждани. Слуховете ставаха все по-настоятелни, проблемът все по-сериозен и обезпокоителен, въпросите все по-многозначителни. Пролетта наближаваше...

Една вечер, когато магазинът бе затворен и улиците празни, Локйър почука на задната врата на часовникаря. Бел бе в работилницата си, нещо обикновено за него по вечерните часове, и отвори вратата почти без да се бави.

— Господин Бел, Вие трябва да потърсите закрила — каза Локйър направо, без предисловия, без поздрави и любезности.

— Не се нуждая от защита — отвърна Бел.

— Нуждаете се! — настоя Локйър. — Трябва да сте чували историите, които се разказват из града.

— Чувал съм разни глупави слухове — съгласи се с него Бел.

— Вие и аз знаем, че са глупави, обаче разни хора в града започват да им вярват. Говори се, че хората ще дойдат вкупом да Ви искат обяснение за изчезването на Монсън.

Гласът на Бел си остана спокоен.

— Магазинът ми ще бъде отворен по обичайното време. Винаги съм бил готов да отговарям на разумни въпроси. Ще влезете ли, господин Локйър?

— Не, не, не мога — рече Локйър, отдръпвайки се назад. — Обаче Вие трябва да направите нещо за Ваша защита. Зад всичко това стоят приятелите на Монсън и те искат да Ви навредят. Те дори могат да влязат при Вас с взлом през нощта.

— Дали хората от този град ще допуснат това?

Локйър се поколеба, после неуверено отвърна: — Никой не иска да Ви се случи нещо лошо. Обаче приятелите на Монсън са объркали хората. Те имат доста силно влияние в този град: поне някои от тях имат във всеки случай. А хората са чували какви ли не истории, и то много на брой, така че не знаят на какво да вярват. Те са объркани.

— Значи аз трябва да се опасявам от действията на някаква разюздана тълпа?

— Страхувам се, че случаят е точно такъв. Вие трябва да вземете мерки и да се защитите.

— Ще го направя, господин Локйър — рече Бел. Без да каже нито дума повече, той затвори вратата. Локйър чу как часовникарят постави резетата на мястото им.

Дойдоха в магазина още същата нощ. Единадесет души. Други чакаха отвън — отпред и отзад. Неколцина от тях бяха сред клиентите — купували бяха часовници по едно или друго време. Някои бяха идвали просто така — да погледат часовниците, когато те отбелязваха цели часове и гледката бе прелестна, или пък да огледат изложеното на витрината.

Трима бяха присъствали, когато Бел бе върнал на Монсън поправения му часовник. Те бяха лидерите. Другите изобщо не проговориха.

— Тук сме, за да разберем какво сте направили с нашите приятели, Бел. Няма да напуснем, докато Вашите отговори не ни задоволят — натърти един от тези тримата, като застана твърдо точно пред часовникаря.

— Защо обвинявате мен? — запита го кротко Бел, гледайки го отгоре, тъй като бе по-високият от двамата.

— Те ни казаха, че идват тук. Всички ние ги чухме да казват това. И след това вече никога не ги видяхме отново. Вие сте човекът, който носи отговорността за изчезването им. Само Вие.

— Просто си признайте, Бел. Можем да Ви накараме да си кажете всичко, ако ни принудите да го направим — добави един от другите. Той вдигна тежкия си бастун и леко потупа с него стъкления тезгях.

— Можем да направи магазина Ви на пух и прах и Вас заедно с него — заяви първият. — Сега кажете ни какво сте направили с приятелите ни.

Бел го погледна отново, после извърна поглед към човека с тежкия бастун, после изгледа и всички други, които се осмелиха да го погледнат в очите. Вдигна ръка и посочи вратата. — Най-добре е да напуснете магазина ми — каза спокойно.

— Най-добре е за Вас, това е сигурно. Обаче ние няма да напуснем — настоя първият мъж и няколко от другите, срещайки свирепия му поглед, измърмориха съгласието си с думите му.

— Не се опитвайте да ни заблуждавате, Бел. Прекалено дълго време заблуждавате целия град. Отговорете на нашите въпроси или ще стане нещо страшно неприятно — присъедини думите си към неговите вторият. После вдигна и спусна бастуна си с рязко движение. Стъклото изхрущя.

В този момент неочаквано — точно в един часа и девет минути, всички часовници в магазина започнаха да бият едновременно. Плътно звучащи гонгове, камбанки с кристално чист звън, звънливи камбани и звука на мънички барабанчета и тромпети, музика и песнопение, ехото на недоловими звънчета, екливи и кънтящи инструменти, всички примесени в един непобедим глас обгърнаха неканените гости във вълни от музика, истинско море от звуци. Отново и отново, безспирно и неуморно те биеха, дванадесет пъти, още дванадесет и после още дванадесет пъти по дванадесет, отначало бързо, след това постепенно намалявайки силата и темпото, височината и бързината, отзвучаващи като че ли се отдалечаваха постепенно, затихвайки, утихвайки, замирайки... докато накрая вече нищо не се чуваше...

Хората стояха занемели от това нападение на звуците. Те не чувстваха болка, нито изпитаха върху себе си някакъв допир на външна сила. Никой от тях не носеше върху себе си следи от физическо насилие в резултат на случилото се. Дишаха свободно. Можеха да си движат очите и да чуват всичко. Обаче телата им бяха замръзнали, като че ли въздухът — плътен и лепкав — бе ги обгърнал, прилепил се към тях, ограничил движенията им също като че ли бяха потопени в гъста кал или хвърлени в огромна преспа от плътен сняг. Дори хиляди пъти по-зле от кал или сняг, защото това нещо — невидимо и необозримо — ги бе обвило отвсякъде, не само краката и ръцете, а и телата и главите. Чувстваха се като че ли времето бе спряло... замразявайки ги, обгръщайки ги в ледена обвивка, впримчвайки ги в клопка, откъдето изход нямаше... Също като насекоми в кехлибар.

Онези, които по-късно се осмелиха да разказват за преживяното през същата тази нощ — фактически малцина изобщо посмяха да го направят и дори те проговориха след дълго нежелание и колебание и

все още страхувайки се това ужасно нещо да не се повтори, а и от подигравки, — бяха единодушни по няколко пункта. Всички твърдяха, че Бел бил незасегнат от чудноватия феномен. Той вдигнал часовниците от витрината и от лавиците — един по един, внимателно и нежно, с любов и грижливо — и ги отнесъл в работилницата. Този процес отнел доста време, най-малкото няколко часа, обаче никой от хората не почувствал нито болка, нито тръпки, нито схващане на мускулите, което е неизбежно и сигурно след такъв продължителен период на принудително обездвижване или почти обездвижване. Бел работел методично, без да обръща внимание на неканените гости, посвещавайки цялото си внимание единствено и само на часовниците си.

Всички бяха на едно и също мнение по отношение на този факт. Независимо от това всеки поотделно си имаше свои особени възпоминания за онази паметна нощ. Според един от хората магазинът ставал все по-тъмен и по-тъмен, а според друг светлината си останала непроменена, обаче Бел се движел все по-бързо и по-бързо, докато движенията му станали недоловими, просто окото не било в състояние да ги следи и накрая той изчезнал от ползрението им. Трети твърдеше, че Бел губел от плътта си, ставал все по-безплътен и призрачен с всеки пореден часовник, който отнасял в работилницата, и накрая съвсем се стопил, просто изчезнал в нищото. Четвърти пък си спомняше, че видял муха, която минала толкова бавно пред очите му, че той можел да чуе дори пляска на крилете ѝ. Мухата се придвижила на не повече от тридесетина сантиметра и при все това човекът се кълне, че това нейно „пътешествие“ продължило най-малко цели три часа. Друг от присъствалите разказваше за невероятен инцидент с пепелта, отронена от върха на пурата в ръката на човек, който се намирал до него. Пепелта падала към земята толкова бавно, че през цялото време на тяхното вцепенение тя още не била стигнала пода. Двамина други си спомняха изживяването си, свързано със слушането на часовниковите удари или по-точно тиктакането им. Интервалите между две поредни тиктакания били агонизиращо дълги. Единият от двамата твърдеше, че според него този интервал продължил цял час, а другият споменаваше „ужасно дълъг период от време“.

Каквото и да се бе случило през онази нощ, както и да се бе случило, когато хората се почувствали свободни, когато можели вече

да се движат — а тяхното обездвижване се прекратило почти за секунда и без предупреждение — и Бел, и часовниците ги нямало.

Петима побягнали от магазина в момента, в който почувствали, че могат да движат краката си. Онези, които останали, постъпили така повече поради опасения, че ще покажат страха си, отколкото от смелост или от гняв. Те се поглеждали един друг несигурно, сякаш чакали указания от някого, докато накрая някой казал: — Трябва да го намерим!

Работилницата била тъмна и празна. Те издърпали резето на залостената задна врата и един от присъстващите извикал на чакащите отвън: — Видяхте ли го?

Човек, който носел дръжка от кирка в ръка, се измъкнал от сянката и отвърнал: — Никой не сме виждали. От тази врата не е излизал никой.

— Сигурни ли сте?

— Разбира се, че сме сигурни, дявол го взел! — извикал нечий глас от тъмното. — Какво стана? Бел ли ви избяга?

Те не отговорили. Върнали се в магазина и забелязали нещо, което се било изплъзнало от вниманието им в първия момент на свободата. Магазинът бил потънал в прах... паяжини висели от тавана и по ръбовете на лавиците. Въздухът бил застоял като в отдавна непроветрявано помещение. Когато се огледали, часовникът в градската кула ударил четвъртинката на часа. Един от мъжете погледнал собствения си часовник и рекъл: — Един часът и петнадесет минути.

Никой никога не научи какво се бе случило с часовникаря. Никога вече хората в този град не видяха часовници като неговите. Дори онези, които пътуваха надлъж и нашир... Онези, които той бе продал в града, се предаваха от поколение на поколение... Те работеха извънредно точно и никога не се наложи да бъдат давани за поправка...

Публикувано в сп. „Наука и техника“, броеве 39–46 от 1990 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.